

ЗВІТ
про результати контролю за виконанням умов договорів купівлі-продажу
об’єктів приватизації, здійсненого протягом 2005 року

Згідно з вимогами статей 7 та 27 Закону України “Про приватизацію державного майна” щодо контролю державними органами приватизації за виконанням умов договорів купівлі-продажу державного майна (далі – договір), постанови Кабінету Міністрів України від 12.09.97 №1012 “Про порядок контролю за діяльністю підприємств, приватизація яких здійснюється за погодженням з Кабінетом Міністрів України” та згідно з наказом Фонду державного майна України (далі – Фонд) від 27.02.04 № 372 протягом 2005 року проведено перевірки стану виконання покупцями державного майна умов укладених договорів. Здійснений контроль показав таке.

1. Загальні дані про результати контролю, здійсненого протягом 2005 року

На обліку органів приватизації знаходиться 11581 договір. З них:

- договорів купівлі-продажу пакетів акцій акціонерних товариств – 1095;
- договорів купівлі-продажу об’єктів малої приватизації – 7381;
- договорів купівлі-продажу об’єктів незавершеного будівництва – 3105.

Із загальної кількості зазначених договорів у поточному році підлягало перевірці виконання умов 5270 договорів (решта 6311 договори – це договори, умови яких вже виконані, внаслідок чого ці договори знято з контролю, та договори, строки виконання умов яких наступають у наступні роки).

Протягом 2005 року проконтрольовано стан виконання умов усіх 5270 договорів. Фактична ж кількість здійснених перевірок склала 6120.

За результатами цієї роботи можна зробити такі загальні висновки.

Збереглася тенденція до поліпшення загальних показників виконання власниками об’єктів приватизації взятих зобов’язань. Якщо у 1996 році за результатами перевірок кількість договорів, за якими були виявлені порушення тих чи інших умов, становила 36,6 відсотка від їх загальної кількості, то у 1997 році частка таких договорів склала 32,4 відсотка, у 1999 – 20,8, у 2001 – 17,9, у 2003 – 13,7, у 2004 – 13,6. У 2005 році частка таких договорів становить 12,9 відсотка.

Порушення покупцями умов договорів у звітному році зафіксовано за 790 договорами що, як зазначалося, становить 12,9 відсотка від перевірених. У кожному випадку встановлення порушення до покупців були застосовані відповідні санкції, передбачені законодавством та договорами. Тобто, жодне відхилення від сформульованих договором заходів або від визначених договором термінів їх виконання не залишилось без відповідного реагування з боку органів приватизації. Суми нарахованих штрафних санкцій у 2005 році складають: згідно з актами перевірок – 919,21 тис.грн; за претензіями органів приватизації – 5,1 тис.грн., за судовими позовами – 3212,6 тис.грн., за рішеннями судів – 6,7 тис. грн. Сума штрафів та пені, стягнутих органами приватизації у 2005 році, становить 104,5 тис.грн. При цьому,

вжиттю найбільш радикального заходу – розірванню договору завжди передувала спільна з покупцем (підприємством, заінтересованими сторонами) робота, спрямована на пошук можливості врегулювання проблеми, що виникла у досудовому порядку.

2. Аналіз стану виконання умов договорів окремих груп об'єктів приватизації

У розрізі окремих груп договорів, з числа зазначених вище, стан виконання їх умов (за накопичувальним підсумком) є таким.

З усіх договорів, які знаходяться на контролі органів приватизації, найбільша кількість порушень умов фіксується за договорами купівлі-продажу **об'єктів незавершеного будівництва**. З загальної їх кількості – 3105, невиконання умов встановлено за 374 договорами (12,0 відсотків від загальної кількості договорів цієї групи). Неналежне виконання умов має місце за 114 договорами (3,7 відсотка). Термін виконання умов не закінчився за 1362 договорами (43,9 відсотка). У повному обсязі виконано умови 1255 договорів (40,4 відсотка).

Найбільша кількість договорів з тих, що контролюються – 7381, стосуються **об'єктів малої приватизації**. З них умови у повному обсязі виконано за 4832 договорами (65,5 відсотка від загальної кількості). Невиконання умов виявлене за 123 договорами (1,7 відсотка). Неналежне виконання умов має місце за 90 договорами (1,2 відсотка). Термін виконання умов не настав за 2336 договорами (31,6 відсотка).

На обліку органів приватизації перебуває 1095 договорів купівлі-продажу пакетів акцій відкритих акціонерних товариств. За результатами здійснених перевірок повне і своєчасне виконання умов відмічене за 817 договорами (74,6 відсотка від їх загальної кількості). Неналежне виконання умов, тобто відставання від передбачених договорами термінів, допущено покупцями за 11 договорами (1,0 відсотка). Невиконання умов зафіксовано за 80 договорами (7,3 відсотка). За 187 договорами (17,0 відсотка) терміни виконання умов не закінчились.

Серед зазначених договорів купівлі-продажу пакетів акцій 208 договорів стосуються приватизації підприємств, що мають стратегічне значення для економіки та безпеки держави. З них на обліку центрального апарату Фонду знаходиться 131 договір, у регіональних відділеннях - 77.

Стан їх виконання є таким:

- за 154 договорами, (74,03 відсотка від загальної кількості) умови виконано у повному обсязі;

- за 23 договорами (11,06 відсотків) зобов'язання знаходяться у процесі виконання (інвестиційні зобов'язання та інші зобов'язання, виражені у грошовій формі, виконані, а за іншими зобов'язаннями кінцеві терміни їх виконання не закінчились);

- за 30 договорами (14,43 відсотка) кінцеві терміни внесення інвестицій та виконання інших зобов'язань тривають;

- за 1 договором (0,48 відсотка) зафіксовано невиконання умов, передбачених договором. На сьогодні здійснюються заходи щодо забезпечення безумовного їх виконання, а у разі недосягнення позитивних результатів, будуть вжиті заходи із розірвання договору та повернення об'єкта приватизації у власність держави.

3. Дані щодо стану виконання покупцями об'єктів приватизації найбільш характерних умов договорів

Найбільш значна частина порушень стосується порядку **розрахунків за придбані об'єкти приватизації**. Протягом 2005 року це порушення встановлено за 153 договорами (2,5 відсотка від перевірених). Найбільше таких випадків встановлено регіональними відділеннями Фонду по місту Києву (28 договорів), Луганській (14), Львівській (10) областях. Наприклад, у Львівській області регіональним відділенням Фонду за несвоєчасну сплату покупцем (ЗАТ “Львівський виноробний завод”) за оборотні матеріальні засоби Львівського державного виноробного заводу фірми “Укрвино” нарахована пеня у сумі 5,5 тис.грн.

Недотримання порядку термінів **державної реєстрації нової форми власності** придбаних покупцями об'єктів приватизації виявлено загалом за 75 договорами (майже 1,2 відсотка від перевірених договорів). Недисциплінованість покупців у цій частині виявлена Харківським (21), Чернігівським і Одеським (по 8 договорів) та деякими іншими регіональними відділеннями. Поряд з недисциплінованістю покупців, однією з причин несвоєчасної реєстрації є зволікання органів місцевого самоврядування з оформленням реєстрації.

Факти невиконання зобов'язань щодо **збереження виду діяльності приватизованих об'єктів** зафіксовано за 37 договорами (0,6 відсотка від перевірених). Найбільше таких випадків встановлено регіональними відділеннями Фонду у Запорізькій (8 договорів), Дніпропетровській (6) та Харківській (5) областях. З них Регіональним відділенням по Запорізькій області встановлено порушення виконання покупцем (фізична особа) зобов'язання щодо використання за призначенням дитячого оздоровчого комплексу “Лісок”. У цьому випадку покупцю нараховано штраф у сумі 24,69 тис. грн. Регіональним відділенням ФДМУ по Харківській області при перевірці стану виконання умов договору купівлі-продажу будівлі аптеки зафіксовано невиконання покупцем (фізична особа) умови щодо використання цього об'єкта для забезпечення населення району лікарськими засобами і предметами медичного призначення. У зв'язку з цим регіональним відділенням здійснюється робота щодо розірвання договору та повернення об'єкта приватизації у державну власність для його повторного продажу.

Факти порушень виконання покупцями зобов'язань **щодо збереження або збільшення обсягів виробництва продукції (послуг)** впродовж року було зафіксовано за 11 договорами (біля 0,2 відсотка від перевірених договорів). Такі порушення встановлені центральним апаратом Фонду (5 договорів), регіональними відділеннями Фонду по Одеській (3), Чернігівській (1), Харківській (1) областях та по місту Києву (1). Наприклад, центральним апаратом Фонду за результатами перевірки виконання умов договору купівлі-продажу пакета акцій ВАТ “Авіаційно-транспортне підприємство “Артем-Авіа” (покупець – ТОВ “ДФК “Славутич-Капітал”) встановлено, що на підприємстві не збережені досягнуті на момент приватизації обсяги виробництва – за I півріччя 2004 року вони становили 3053,0 тис.грн., за результатами I півріччя 2005 року цей показник склав 364,0 тис.грн. З метою виправлення ситуації Фондом здійснюється робота із застосування до покупця відповідних санкцій.

При перевірці Фондом виконання умов договору купівлі-продажу пакета акцій ВАТ “Завод “Палмаш” встановлено, що покупцем (ТОВ “АНБ Україна”) не виконана умова щодо дотримання, в межах корпоративних прав, обсягів виробництва ВАТ, які

існували на момент приватизації. В порівнянні з доприватизаційним періодом вони скоротились майже втричі. У цьому випадку Фондом також прийнято рішення про започаткування претензійно-позовної роботи із розірвання договору та повернення пакета акцій у власність держави. У Харківській області при перевірці стану виконання умов договору купівлі-продажу пакета акцій ВАТ “Укргермет” (покупець – ЗАТ “Укрсплав”) регіональним відділенням встановлено, що виробництво на підприємстві зупинено, покупцем (ЗАТ “Укрсплав”) не виконана умова щодо збереження досягнутих підприємством на момент приватизації обсягів металургійного виробництва міді та мідних сплавів. За даними регіонального відділення, ним здійснюється претензійно-позовна робота із застосування до покупця відповідних санкцій.

Органами приватизації перевірено також стан виконання покупцями зобов’язань щодо **збереження** існуючої на момент приватизації кількості **робочих місць та створення нових**. На контролі органів приватизації з них знаходиться 340 договорів (6,5 відсотка від загальної кількості договорів, які контролюються органами приватизації), які містять умову щодо **збереження кількості робочих місць**, що склалася на об’єктах на момент приватизації та 224 (4,3 відсотка від загальної кількості договорів) – щодо **створення нових**.

Протягом року, згідно з вимогами Порядку здійснення державними органами приватизації контролю за виконанням умов договорів купівлі-продажу державного майна, затвердженого наказом Фонду від 27.02.04 №372, стан виконання зазначених умов було проконтрольовано за всіма вказаними договорами. Результати перевірок є такими.

Існуюча на момент приватизації кількість робочих місць на підприємствах, стосовно яких укладено 340 договорів з умовою щодо збереження на них робочих місць, становила майже 210 тис. одиниць. Перевірками виконання покупцями зазначеної умови встановлено, що на сьогодні їх кількість складає майже 225 тис. одиниць. Тобто, власниками у післяприватизаційний період збережено робочі місця та додатково створено майже 15 тисяч нових. Для прикладу – в Автономній республіці Крим за договором купівлі-продажу пакета акцій Красноперекопського ВАТ “Бром” покупець (Кримське науково-виробниче підприємство “Завод “Сиваш”) зобов’язався зберігати 630 робочих місць, які існували на момент приватизації. Перевіркою зафіксовано збереження існуючих до приватизації робочих місць та створення ще 320 нових.

Поряд з тим, невиконання зобов’язання щодо збереження кількості робочих місць впродовж року встановлено за 1 договором. Це договір купівлі-продажу пакета акцій державного комунального книготорговельного підприємства “Дружба” (м. Кіровоград). Його покупцем (фізична особа), поряд з невиконанням інших умов договору, порушено умову щодо збереження існуючих на момент приватизації 7 робочих місць. У зв’язку з цим регіональним відділенням здійснюється претензійно-позовна робота з метою розірвання вказаного договору і повернення придбаного за ним об’єкта від покупця у власність держави.

На виконання зобов’язань **щодо створення нових робочих місць**, яка передбачена 224 договорами, власниками приватизованих об’єктів створено майже 3 тис. нових робочих місць.

Порушення зобов’язань щодо створення нових робочих місць протягом звітного року були виявлені за 2 договорами. З них: в Одеській області за договором купівлі-

продажу цілісного майнового комплексу державного підприємства “Одеське спеціалізоване будівельно-монтажне управління монолітного домобудування” покупцем (ТОВ “Будівельно-монтажне управління “Монолітбуд”) не створено 5 робочих місць. Регіональним відділенням з покупця, відповідно до умов договору, стягнуто штраф у сумі 259,67 грн.; Фондом при перевірці виконання умов договору купівлі-продажу пакета акцій ВАТ “Завод “Палмаш” встановлено, що покупцем (ТОВ “АНБ Україна”), поряд з невиконанням інших умов договору, не виконана умова щодо створення нових робочих місць. Навпаки, на підприємстві скорочено 65 робочих місць, які існували на момент приватизації. Фондом розпочата претензійно-позовна робота з розірвання зазначеного договору та повернення пакета акцій у власність держави.

Прикладами створення нових робочих місць внаслідок належного виконання новими власниками взятих зобов’язань (та понад них) є такі:

- за договором купівлі-продажу пакета акцій ВАТ “Дніпрококс” покупцем (ТОВ “Іком 2001”) виконана умова щодо збереження 604 робочих місць, які існували на момент приватизації та додатково створено 585 нових робочих місць. На момент перевірки на підприємстві існує 1189 робочих місць, з них 284 робочих місця створено у 2005 році;

- у місті Севастополь за договором купівлі-продажу стенда підготовки досліджень повітряприймальних пристроїв енергетичних установок покупець (ТОВ “МК-Маркет”) зобов’язувався створити до кінця 2008 року 15 нових робочих місць. За результатами проведеної перевірки на сьогодні покупцем вже створено 27 нових робочих місць;

- у Запорізькій області за договором купівлі-продажу цілісного майнового комплексу обласного комунального підприємства ТВП “Айсберг” покупцем (ТОВ “Скандінавія Плюс”) створено 37 нових робочих місць;

- у АР Крим покупцем (ВАТ Маріупольський металургійний комбінат ім. Ілліча”) цілісного майнового комплексу “Ай-Даниль” (м. Ялта) виконана умова щодо збереження 410 робочих місць, які існували на момент приватизації, та створюються нові. Фактично на сьогодні на підприємстві існує 1092 робочих місця.

Крім того, органами приватизації зафіксована значна кількість прикладів створення нових робочих місць на підприємствах, де договорами такі зобов’язання покупців передбачені не були. Наприклад:

- за договором купівлі-продажу ВАТ “Центральний гірничо-збагачувальний комбінат” покупцем (ЗАТ “Систем Кепитал”) на підприємстві створено 431 нове робоче місце;

- у місті Херсон за договором купівлі-продажу об’єкта незавершеного будівництва цеху склобанки для дитячого харчування покупцем (ЗАТ “Холдингова компанія “Укренергоснаб”) введений в експлуатацію цей об’єкт в передбачені договором терміни, що дозволило створити 175 нових робочих місць;

- у місті Хмельницький за договором купівлі-продажу ЦМК учбово-курсowego комбінату покупець (Хмельницький інститут бізнесу) створив 28 нових робочих місць;

- за договором купівлі-продажу ОНБ 126-квартирного житлового будинку у місті Тернопіль покупцем (ТОВ “Добробуд”) створено 17 робочих місць.

Мають місце і інші приклади.

Результати перевірок стану виконання **інвестиційних зобов’язань та інших зобов’язань, виражених у грошовій формі** показали таке. Починаючи з 1995 року інвестицій та інших коштів у процесі приватизації українські підприємства отримали на загальну суму 4,83 млрд.грн., 573,2 млн.дол. США та 72 млн.євро, що у перерахунку

на національну валюту, складає 6,878 млрд.грн. Це перевищує обсяг, передбачений на цей період умовами договорів: 4,73 млрд.грн., 517,5 млн.дол. США., 19,2 млн.євро (обсяги інвестицій наведено без урахування запланованих на кінець 4 кварталу, оскільки перевірки факту їх надходжень будуть здійснені органами приватизації у 1 кварталі 2006 року).

Такі зобов'язання містять 845 договорів купівлі-продажу пакетів акцій, 418 договорів купівлі-продажу об'єктів малої приватизації і 63 договори – купівлі-продажу об'єктів незавершеного будівництва.

Загалом вказаними договорами передбачено внесення до підприємств протягом 1995-2015 років інвестицій та інших коштів на загальну суму 8,995 млрд.грн., 1,44 млрд.дол. США та 19,26 млн.євро.

За окремими групами договорів із числа зазначених ці цифри розподіляються так.

Договорами купівлі-продажу пакетів акцій відкритих акціонерних товариств передбачено надходження до них у період з 1995 року до 2015 року коштів у сумі 8,22 млрд.грн., 1,43 млрд.дол. США та 19,26 млн.євро. У тому числі на стратегічно важливі підприємства ці надходження протягом 1995-2015 років мають скласти 4,866 млрд.грн., 1,215 млрд.дол. США та 410 тис.євро.

Фактично у період з 1995 року їх надійшло:

- за всіма договорами купівлі-продажу пакетів акцій на суму 4,6 млрд.грн., 571,6 млн.дол. США та 72 млн.євро;

- у тому числі за договорами купівлі-продажу пакетів акцій стратегічно важливих підприємств – на суму 2,91 млрд.грн., 414,94 млн.дол.США та 859,7 тис.євро (за умовами цих договорів за цей період повинно бути внесено 2588,57 млн.грн. та 352,43 млн.дол. США та 410 тис.євро).

Договорами купівлі-продажу об'єктів незавершеного будівництва за цей період передбачено виконання їх покупцями тих чи інших зобов'язань, які мають грошове вираження, на загальну суму 461,87 млн.грн. і 4,01 млн.дол. США. Фактично за вказаний період надійшло 53,28 млн.грн. і 299,76 тис.дол. США.

Договорами купівлі-продажу об'єктів малої приватизації аналогічними зобов'язаннями покупців передбачено виконання заходів на загальну суму 312,3 млн.грн. і 1,02 млн.дол. США. Фактично за вказаний період надійшло 173,63 млн.грн. і 1,28 млн.дол. США.

Слід відмітити, що найбільшу зацікавленість інвесторів викликають підприємства базових галузей економіки, а саме: чорної та кольорової металургії (обсяг внесених інвестицій склав 1,93 млрд.грн. та 267,42 млн.дол. США), машинобудування та металообробки (938,78 млн.грн. та 36,24 млн.дол. США), енергетичної та паливної промисловості (737 млн.грн., 57,92 дол. США та 71,1 млн. євро).

Аналіз напрямків залучення інвестицій в розрізі галузей промисловості свідчить, що більша частина із залучених інвестицій направляється на технічне переозброєння та реконструкцію виробництва (обсяг внесених на ці цілі інвестицій склав 2,35 млрд.грн., 290,86 млн.дол. США), що є необхідним для розвитку виробничої бази з метою випуску конкурентноспроможної продукції та виходу на нові ринки збуту.

Наступними напрямками залучення інвестицій за кількісними показниками є погашення кредиторської заборгованості підприємств, у тому числі із заробітної плати (обсяг внесених інвестицій склав 931,34 млн.грн., 224 млн.дол. США та 71,14

млн.євро) і поповнення обігових коштів підприємств (457,26 млн.грн. та 142,68 млн. дол. США).

Загальне перевищення фактичних інвестиційних надходжень у підприємства у порівнянні з плановими досягнуто за рахунок випередження покупцями термінів виконання інвестиційних зобов'язань (та перевиконання їх обсягів) за рядом договорів.

Поряд з тим, за деякими договорами зафіксовано недовнесення інвестицій у запланованих договорами обсягах на визначену дату. Загальна сума недовнесення інвестицій до запланованих договорами обсягів станом на кінець 2005 року склала 405,97 млн.грн., 11,55 млн.дол. США.

Особливу увагу при перевірках Фонд приділяв стану виконання умов 15 договорів купівлі-продажу пакетів акцій енергетичних компаній.

Згідно з умовами зазначених договорів протягом 1996-2006 років на розвиток компаній, погашення простроченої кредиторської заборгованості та на поповнення обігових коштів передбачається внести інвестицій на загальну суму 1041,03 млн.грн. та 13,25 млн.дол. США.

Фактично станом на 12.01.2006 внесено інвестицій – 574,147 млн.грн. та 13,25 млн.дол. США за такими напрямками:

- погашення кредиторської заборгованості – 350,9 млн.грн.;
- поповнення обігових коштів – 46,03 млн.грн.;
- технічний розвиток підприємств – 176,22 млн.грн. та 12,5 млн.дол. США;
- здійснення заходів з екології – 1,0 млн.грн. та 750 тис.дол. США.

Відомості щодо реалізації покупцями умов цих договорів такі:

- з 9 договорів, укладених у 1998 році, умови за 8 виконано своєчасно та в повному обсязі – на ВАТ “ЕК “Житомиробленерго”, ВАТ “Тернопільобленерго”, ВАТ “Львівобленерго”, ВАТ “Полтаваобленерго”, ВАТ “ЕК “Чернігівобленерго”, ВАТ “Сумиобленерго”, ВАТ “Кіровоградобленерго”, ВАТ „Прикарпаттяобленерго”, а на ВАТ “ЕК “Одесаобленерго” зобов'язання виконуються, хоча кінцевий термін їх виконання ще не настав;

- з 6 договорів, які були укладені в другому кварталі 2001 року, за 5 договорами (ВАТ “ЕК “Житомиробленерго”, ЗАТ “А.Е.С.Київобленерго”, ВАТ “ЕК “Севастопольобленерго”, ЗАТ “Ей-І-Ес “Рівнеобленерго”, ВАТ “Кіровоградобленерго”) зобов'язання, передбачені умовами договорів, виконуються вчасно. Винятком є ВАТ “ЕК “Херсонобленерго”, де умови договору не виконуються. Результати перевірки їх виконання в частині погашення заборгованості ВАТ засвідчили, що з 337,71 млн.грн. боргу погашено лише 4,98 млн. грн.

Враховуючи факт, що така ситуація зумовлена залежністю виконання зобов'язань власником від виконанням зобов'язань держави, визначених розпорядженням КМУ від 07.04.01 №133-р, Фонд листом від 10.08.05 №10-23-12244 надав КМУ вичерпну інформацію щодо питання розірвання договору купівлі-продажу пакета акцій ВАТ “ЕК “Херсонобленерго” і запропонував КМУ доручити Міністерству юстиції України розглянути цю пропозицію. За оперативною інформацією Міністерством юстиції України вживаються заходи щодо можливого вирішення цих питань.

4. Заходи, вжиті державними органами приватизації з метою усунення фактів порушень умов продажу об'єктів приватизації

У всіх виявлених випадках порушення покупцями взятих зобов'язань органами приватизації здійснювалась необхідна претензійно-позовна робота. Зокрема, крім заходів із стягнення штрафів, пені і неустойок у наведених обсягах, у разі встановлення фактів невиконання умов договорів, після використання всіх можливостей досудового врегулювання проблем в напрямку забезпечення реалізації цих умов, здійснювались дії з розірвання (визнання недійсними) договорів та повернення об'єктів приватизації в державне управління для перепродажу ефективному власнику.

Станом на 31.12.05 у власність держави повернуто 193 об'єкти приватизації (з яких 78 – пакети акцій, 35 – цілісні майнові комплекси і 80 – об'єкти незавершеного будівництва), у 2005 році – 42; ще за 199 договорами претензійно-позовна робота щодо їх розірвання (визнання недійсними) і повернення об'єктів приватизації у державну власність продовжується (з них 49 – пакети акцій, 33 – цілісні майнові комплекси та 117 – об'єкти незавершеного будівництва). З них у 2005 році така робота розпочата за 121 договором.

З числа повернутих у державну власність об'єктів приватизації повторно продано 105 об'єктів. У їх числі:

- 42 пакети акцій;
- 42 об'єкти незавершеного будівництва;
- 21 цілісний майновий комплекс.

Загальна сума коштів, отриманих від повторного продажу повернутих державі за рішеннями судів об'єктів, склала 69,321 млн.грн. (для порівняння: від першого продажу цих об'єктів було одержано 32,205 млн.грн.).

5. Приклади результатів роботи із забезпечення реалізації умов договорів

Протягом 2005 року в матеріалах щоквартальних звітів постійно відмічались приклади позитивних наслідків для приватизованих підприємств належного виконання

їх покупцями взятих зобов'язань. Перевірками фіксується все більша кількість конкретних прикладів. Серед них:

- у Миколаївській області на виконання умов договору купівлі-продажу пакета акцій ВАТ “Миколаївський завод конвеєрних машин “Конвеєрмаш” (59,04 відсотка статутного фонду) покупцем (ТОВ “Промелектромаш”) здійснено модернізацію підприємства, повний розрахунок та своєчасну сплату обов'язкових платежів до бюджетів. Обсяги виробленої продукції підприємства за період 2000-2004 роки зросли з 2839,0 тис.грн до 22820,8 тис.грн., тобто більш ніж у 8 разів. За 11 місяців 2005 року підприємством вироблено продукції на загальну суму 14,8 млн.грн, що на 49,3 відсотка перевищує визначені бізнес-планом обсяги виробничої діяльності. Вартість введених в експлуатацію модернізованих основних фондів в порівнянні з 2000 роком зросла у 6 разів. Тільки за 11 місяців 2005 року введено в дію основних засобів на суму 941,9 тис.грн. Повністю ліквідовано заборгованість із заробітної плати працівникам підприємства. За 5 років діяльності власника неефективне, практично збанкрутіле, підприємство перетворилось на сучасне, ефективно конкуруюче в умовах ринку на світовому рівні по кількісним та якісним показникам продукції. На сьогодні продукція заводу експортується у Росію, Молдову, Литву, Казахстан, Вірменію, Гвінею при тому, що внутрішній ринок отримує близько 30 відсотків конвеєрних машин, виготовлених

ВАТ. Постійними споживачами стали: Донецький металургійний завод, Єнакіївський металургійний завод, Маріупольський металургійний комбінат ім. Ілліча, Алчевський металургійний комбінат, Стаханівський завод феросплавів, ВАТ “Криворіжсталь” та інші;

- у Закарпатській області за договором купівлі-продажу пакета акцій ВАТ “Затисянський хімічний завод” покупцем (ЗАТ “Укренергозбут”) досягнуто обумовлених концепцією розвитку показників діяльності ВАТ “Затисянський хімічний завод” на 2002-2006 роки. Чистий дохід від реалізації продукції зріс від прогнозованих показників майже на 30 відсотків, а в порівнянні з 2002 роком збільшився майже в 2 рази. На виконання Програми реконструкції та технічного переоснащення цього підприємства у 2006 році буде введено в дію дільницю з виготовлення ветеринарних препаратів;

- у Дніпропетровській області на виконання умов договору купівлі-продажу пакета акцій ВАТ ППКІ “Металургавтоматика” покупцем (НВФ “Дніпротехсервіс”) внесено майже 60 тис.грн. інвестицій, які використані на фінансування поставки програмного мікропроцесорного контролера для розробки контурів управління технологічними процесами АСУ, створених цим інститутом. Обсяги виробництва за 9 місяців 2005 року збільшились у порівнянні з цим періодом минулого року з 1091,6 тис.грн. до 2056,3 тис.грн, тобто на 88,4 відсотка або майже у 2 рази.

Поряд з наведеними прикладами позитивних результатів роботи органів приватизації щодо забезпечення реалізації умов продажу державного майна має місце інше. Є непоодинокі випадки, коли ефективний контроль за виконанням умов продажу об'єкта стає неможливим з причини неякісного формування складу зобов'язань покупця: неконкретного (неоднозначного) їх формулювання, невизначеності етапів реалізації, неоптимальності їх складу для певного підприємства.

Приклад.

На ВАТ „ЕК „Херсонобленерго” новим власником пакета акцій – компанією ”VS Energy International N.V.” (Нідерланди), що придбала його у 2002 році за договором про перевід боргу у першого покупця – ДП Східнославацькі енергетичні заводи, Кошице, не забезпечено виконання умови договору щодо забезпечення сплати боргу за електроенергію, реструктуризованого відповідно до угоди, підписаної ВАТ „ЕК „Херсонобленерго” з ДП “Енергоринок”. Результати перевірки Фондом виконання умов договору щодо погашення заборгованості засвідчили, що з 337,709 млн. грн. погашено лише 4,98 млн. грн.

Але вжиттю заходу, передбаченому у таких випадках законодавством, а саме – розірванню договору і поверненню пакета акцій у державну власність перешкоджає наявність серед умов договору такої обставини: договором передбачена залежність виконання зобов'язань покупцем від скасування державою нормативно-правових актів, якими встановлено заборону або обмеження на відключення від електропостачання споживачів-неплатників за електроенергію (розпорядження Кабінету Міністрів України від 18.10.2000 № 405-р).

На сьогодні нормативно-правові акти, якими регулюється вимога заборони відключення споживачів від енергопостачання, не скасовані.

Фондом ініційована робота із прискорення скасування таких нормативно-правових актів, але здійснити належним чином претензійно-позовну роботу за фактом невиконання покупцем умови договору щодо сплати боргів ВАТ Фонд не в змозі.

Інший приклад. Фондом постійно відпрацьовуються можливі шляхи впливу на

ситуацію, що склалася на ВАТ “Чорноморський суднобудівний завод”, де дії власників не забезпечили позитивних зрушень у виробничому та фінансово-економічному стані ВАТ. Вони здійснюються за двома головними напрямками: забезпечення (шляхом переговорів та спонукання власників до відповідних дій) реалізації висновків та рекомендацій робочих груп, створених на виконання доручень Уряду, щодо налагодження ефективної роботи підприємства; проведення претензійно-позовної роботи у напрямку повернення у державну власність пакета акцій ДАХК. Остання була побудована на зафіксованому перевіркою факті невиконання зобов’язання власника щодо забезпечення реалізації вимог колективного договору. Проте ця робота ускладнилась позицією профспілкового комітету підприємства, який повідомив Кабінет Міністрів України, що адміністрацією підприємства вимоги трудового колективу виконуються.

Ситуація ускладнюється і тим, що після приватизації на підприємстві проведено додаткову емісію акцій. Тому у разі розірвання у судовому порядку договору, повернення пакета акцій у державну власність у тому розмірі статутного фонду, який продавався стане неможливим. Для забезпечення повернення у державну власність пакета акцій ДАХК, який за своїм розміром відповідав би проданому, Фонд 28.10.05 направив до Господарського суду Миколаївської області заяву про зміну позовних вимог – з проханням визнати договір недійсним, а також визнати недійсними всі дії, які призвели до зменшення розміру проданого державою пакета акцій і повернути його у власність держави. На сьогодні є рішення суду про відмову Фонду у позові. Фондом подано апеляцію на це рішення. Щодо інших умов договору (створення нових робочих місць, досягнення певних обсягів виробництва, забезпечення беззбиткової діяльності, здійснити технічне переозброєння суднобудівних потужностей ДАХК тощо) – вони сформовані таким чином, що при визначенні термінів виконання власником заходів з їх реалізації має місце неоднозначне їх тлумачення.

Також існує такий приклад.

ВАТ “Керчрибпром” – між Фондом та ТОВ “Морская звезда” за підсумками конкурсу 14.11.2003 було укладено договір купівлі-продажу пакета акцій (63,49% статутного фонду) цього ВАТ.

Перевірками Фонду зафіксовано невиконання умов договору. Рішенням господарського суду АР Крим від 09.11.04 №2-20/6410-2004 (за заявою кредитора – ВАТ “Укртелеком” в особі Кримської дирекції) ВАТ “Керчрибпром” визнано банкрутом (Фонд направив позовну заяву про розірвання договору та повернення пакета акцій у державну власність).

За визначенням Фонду, проблемні питання підприємства такі: велика кредиторська заборгованість і доведення підприємства до банкрутства.

Можливі причини: неефективне управління державними корпоративними правами; конкурсні умови не врахували цю специфіку; невиконання покупцем взятих за договором зобов’язань.

Можливі шляхи розв’язання проблем: розірвання договору купівлі-продажу пакета акцій та повернення його у державну власність; звернення до Міністерства економіки України на предмет перевірки законності процедур, що застосовувались у процесі банкрутства.

Фондом було направлено звернення до Генеральної прокуратури, щодо перевірки наявності фактів доведення підприємства до банкрутства та фіктивного банкрутства. Отримано відповідь прокуратури АР Крим, що проведеною перевіркою

таких фактів не виявлено. Також повідомлено, що прокороатурою проводиться досудове слідство стосовно невиконання власником прийнятих зобов'язань.

6. Загальні питання роботи із забезпечення реалізації умов продажу державного майна

Підбиваючи підсумки річної роботи, спрямованої на забезпечення реалізації умов продажу державного майна в усіх її аспектах: контролі за виконанням покупцями об'єктів приватизації взятих зобов'язань, вжитті, у необхідних випадках, заходів впливу до покупців, передбачених законодавством, розв'язанні спільно з покупцями, підприємствами та іншими державними установами проблемних питань шляхом переговорів, відпрацювання пропозицій та коригування складу зобов'язань тощо, треба відмітити таке.

Загалом має місце поліпшення ситуації зі станом реалізації умов продажу державного майна. Воно має прояв у вищенаведеному зменшенні випадків порушень договірних положень, поступовому нарощенні обсягів інвестування, збільшенні числа робочих місць на підприємствах, збільшенні числа прикладів поліпшення показників діяльності підприємств та позитивного вирішення соціальних проблем. Цьому сприяло підвищення принципості органів приватизації, більш тісна співпраця органів приватизації з громадськими, профспілковими органами, силовими структурами, судовими органами, більша ніж у попередні роки публічність роботи органів приватизації.

В частині законодавчого і нормативного забезпечення всієї зазначеної роботи протягом року здійснювались такі заходи.

1. Розроблено законопроекти про доповнення необхідними нормами основних законодавчих документів: законів України “Про приватизацію державного майна”, “Про приватизацію невеликих державних підприємств (малу приватизацію)”, “Про особливості приватизації об'єктів незавершеного будівництва” та пропозиції до проекту нової Державної програми приватизації. Предметом доповнень є усунення прогалин у законодавстві, які ще на сьогодні дають можливість недобросовісним покупцям об'єктів приватизації уникати виконання взятих зобов'язань: визначення відповідальності покупців за неналежне виконання всіх без винятку видів зобов'язань та за штучне доведення підприємства до банкрутства, заборона проведення акціонерним товариством додаткової емісії акцій в період чинності умов договору купівлі-продажу з метою зменшення розміру проданого за договором пакета акцій тощо. Актуальність запропонованого підтверджується і результатами детального аналізу стану виконання умов договорів купівлі-продажу об'єктів приватизації, укладених протягом трьох останніх років, здійсненого у третьому кварталі 2005 року на виконання відповідного доручення Президента України.

2. Розроблено і затверджено ряд нормативних документів Фонду, зміни і доповнення до існуючих з метою вдосконалення контролю договорів та супроводжуючих процедур. Серед них:

- Порядок оскарження результатів перевірки виконання умов договору купівлі-продажу об'єкта приватизації у державному органі приватизації, затверджений наказом Фонду від 07.04.05 № 878, зареєстрований у Міністерстві юстиції України 26.04.05 за №436/10726;

- Положення про регламент роботи комісії з питань оскарження результатів перевірки виконання умов договору купівлі-продажу об'єкта приватизації у державному органі приватизації, затверджено наказом Фонду від 24.11.05 № 3033;

- Положення про регламент роботи комісії з питань внесення змін до договорів купівлі-продажу державного майна, затверджено наказом Фонду від 24.11.05 № 3034;

- наказ Фонду від 28.11.05 № 3046 «Про вдосконалення системи розробки умов конкурсів та формування умов продажу державного майна».

Проведено семінар з фахівцями регіональних відділень Фонду, які займаються питаннями контролю за виконанням умов договорів.

Проведено семінар для працівників Фонду (з частковою участю регіональних відділень) з німецькими фахівцями сфери контролю за виконанням умов договорів за результатами вивчення ними стану роботи в Україні у цій області. Висновком німецьких фахівців було те, що в Україні загалом вживаються правильні, на їх погляд, заходи. У своїй практиці німці вважали можливим і необхідним розірвання договору і повернення об'єкта у державну власність для повторного продажу іншому покупцю лише як крайній захід після вичерпання всіх можливостей врегулювання проблем з виконанням умов договору. Результати роботи в частині повернення об'єктів у державну власність за обсягами в Україні і Німеччині є загалом співставними. Проте були зроблені рекомендації (які підтверджують власні висновки) про необхідність більш тісної співпраці контролюючих підрозділів органів приватизації з комісіями, що формують умови продажу об'єктів приватизації, з метою відпрацювання більш конкретних формулювань зобов'язань покупців. Негативні наслідки формального підходу до цього, без врахування можливості ефективно контролювати дії покупця на підприємстві та вживати до нього заходи впливу, призводять у подальшому до погіршення виробничого, фінансово-економічного стану підприємства та соціальної напруги на ньому і навколо нього. Такі приклади мають місце у Державній акціонерній холдинговій компанії «Чорноморський суднобудівний завод», відкритому акціонерному товаристві «Херсонський бавовняний комбінат». За подібних причин держава не може вжити належних заходів впливу у зв'язку з невиконанням умов договору купівлі-продажу пакета акцій ВАТ «Херсонобленерго». Саме тому, з метою підвищення якості формування умов продажу об'єктів приватизації, департаментом було розроблено останній з вищенаведених наказів, згідно з яким спеціалісти структурних підрозділів державних органів приватизації, що займаються контролем виконання умов договорів, прийматимуть в якості експертів з достатніми повноваженнями активну участь у формуванні умов приватизації державного майна.

Питання виконання умов договорів, вжиття заходів до забезпечення їх реалізації, повернення об'єктів приватизації у державну власність та їх повторного продажу були у минулому році одними з основних у діяльності Фонду. Це було підкреслено на підсумковій нараді, що відбулася у Фонді у кінці грудня за участю керівників регіональних відділень. У поточному році відповідальність за цей напрямок діяльності також буде високою. Департаментом постприватизаційного супроводження Фонду готуються заходи щодо підвищення його ефективності. До їх числа планується включити:

- більш широке застосування практики перевірок із залученням інших підрозділів Фонду, профспілкових органів тощо;

- аналіз виконання умов конкретного договору з урахуванням впливу здійснених заходів на загальний стан підприємства, стан вирішення соціальних проблем;

- перевірки діяльності регіональних відділень Фонду в частині забезпечення контролю за виконанням умов договорів;

- подальше вдосконалення законодавчої, нормативної та методичної бази всіх аспектів цієї роботи та інші.

Необхідно відмітити, що у 2005 році Фонд, його регіональні відділення та Фонд майна АР Крим забезпечили виконання вимог організаційно-розпорядчих документів Фонду щодо обсягів охоплення укладених договорів перевірками та термінів надання своїх звітів до Фонду. Кращими регіональними відділеннями в частині якості організації та здійснення контролю, звітності, відпрацювання пропозицій щодо його подальшого нормативного та методологічного забезпечення є регіональні відділення Фонду по Закарпатській, Тернопільській, Харківській, Херсонській, Миколаївській, Волинській, Івано-Франківській, Черкаській областях та Фонд майна АР Крим.

Директор департаменту
постприватизаційного супроводження

Ю.Нікітін